

Projekt

z dnia 13 marca 2024 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY POWIATU JAROSŁAWSKIEGO**

z dnia 13 marca 2024 r.

**w sprawie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata
2024 - 2026.**

Na podstawie art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz.177 z późn.zm.) oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2024 r. poz.107)

Rada Powiatu Jarosławskiego uchwala, co następuje

§ 1. Uchwala się Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2024 – 2026 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Powiatu Jarosławskiego

Marian Fedor

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE JAROSŁAWSKIM NA LATA 2024- 2026

Jarosław 2024

WPROWADZENIE	3
ROZDZIAŁ I	
CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ ORAZ ANALIZA PROBLEMÓW W LATACH 2021-2023	6
1. Rodzinna piecza zastępcza	6
2. System instytucjonalnej pieczy zastępczej.....	16
ROZDZIAŁ II	
REALIZACJA CELÓW OKREŚLONYCH W POWIATOWYM PROGRAMIE ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2021-2023	21
ROZDZIAŁ III	
CELE PROGRAMU NA LATA 2024-2026 ORAZ SPOSOBY I METODY BADANIA REALIZACJI CELÓW	31
ROZDZIAŁ IV	
ZAŁOŻENIA POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2024-2026	36
1. Limit zawodowych rodzin zastępczych	36
2. Identyfikacja ryzyk dla Programu	37
3. Monitorowanie Programu	38
4. Źródła finansowania Programu.....	39
ZAKOŃCZENIE.....	40
Spis tabel	41
Spis wykresów	42

WPROWADZENIE

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2024-2026 został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Podstawę prawną Programu stanowi art. 180 pkt 1 w/w ustawy, zgodnie z którym do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi:

- plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej,
- plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej.

Ważnym zadaniem wpisującym się w proces deinstytucjonalizacji jest konieczność zapewnienia pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych oraz rodzinnych domach dziecka. Nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 01.02.2023 r. wprowadziła ograniczenie umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (dopuszcza takie rozwiązanie w sytuacjach, gdy umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej jest niemożliwe).

Kolejnym zadaniem powiatu jest organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia. Ostatnim i najważniejszym zadaniem, z punktu widzenia niniejszego Programu jest tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych.

Ze względu na fakt, że realizacja celów Programu jest procesem o charakterze wieloletnim, założenia niniejszego opracowania stanowią kontynuację kierunków rozwoju określonych w *Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2021- 2023*, ale jednocześnie uwzględnia nowe perspektywy związane z procesem deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.

Naturalnym środowiskiem dla wychowywania dziecka jest rodzina. Zdarzają się jednak takie sytuacje, w których rodzice nie mogą zapewnić swojemu dziecku opieki i wychowania. Wówczas, zgodnie z art. 72 ust. 2 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* oraz art. 20 *Konwencji o Prawach Dziecka*, obowiązek zapewnienia dziecku opieki i wychowania spoczywa na władzy publicznej. Taka opieka nad dzieckiem organizowana oraz finansowana

przez władze publiczne nosi nazwę pieczy zastępczej. Kluczowe unormowania prawne dotyczące organizowania i finansowania pieczy zastępczej oraz zasady usamodzielniania się wychowanków pieczy zawarte są w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W związku z tym, że umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej odbywa się co do zasady na podstawie orzeczenia sądu opiekuńczego, istotne przepisy w tym zakresie zawiera również *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*.

Zatem mając na uwadze dobro dziecka i jego potrzeby w przypadku, gdy dziecko na podstawie decyzji sądu jest całkowicie lub częściowo pozbawione opieki rodzicielskiej, powiat ma obowiązek zapewnić mu opiekę i wychowanie w warunkach jak najbardziej zbliżonych do warunków naturalnych. Obowiązek ten wynika z zapisów zawartych w *Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, na podstawie której jednostka samorządu terytorialnego jest zobowiązana do zapewnienia dzieciom i młodzieży, pozbawionej opieki rodziny (opiekunów), pieczy zastępczej rodzinnej lub instytucjonalnej. Informacje dotyczące organizacji tej pieczy winny zostać zawarte w przygotowywanym Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej. Powyższe zadania są realizowane we współpracy z jednostkami administracji samorządowej, jak również podmiotami, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, czyli organizacjami pozarządowymi, społecznymi, związkami wyznaniowymi i Kościołami.

W Programie przedstawiono również charakterystykę pieczy zastępczej w Powiecie Jarosławskim, z uwzględnieniem dynamiki zmian w tym obszarze w latach 2021 - 2023. Dokonano także podsumowania działań podejmowanych na rzecz pieczy zastępczej. Opisano również cele i kierunki rozwoju pieczy zastępczej planowane do realizacji w latach 2024 – 2026. Podstawowe założenia Programu koncentrują się wokół rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, specjalistycznego wsparcia dla rodzin zastępczych i ich podopiecznych, dostosowania usług świadczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych do faktycznych potrzeb dzieci oraz wsparcia usamodzielnianych wychowanków. Program ponadto zawiera informacje dotyczące limitu rodzin zastępczych zawodowych na terenie Powiatu Jarosławskiego w okresie jego obowiązywania.

Zgodnie z art. 182 ust 6 ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* podstawę opracowania niniejszego Programu stanowiły coroczne sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu składane Zarządowi Powiatu Jarosławskiego oraz zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej.

Przy określaniu obszarów problemowych oraz poszczególnych celów oparto się również na danych ze sprawozdań z systemu Centralnej Aplikacji Statystycznej, wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród rodzin zastępczych oraz ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Jarosławskiego.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2024-2026 wpisuje się w Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Jarosławskim na lata 2023-2030 w zakresie rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu.

Podstawę prawną *Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2023-2026* stanowi:

- *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.*
- *Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*
- *Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej*
- *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r., nr 292 poz. 1720)*
- *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy*
- *Konwencja o prawach dziecka*

ROZDZIAŁ I

CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ ORAZ ANALIZA PROBLEMÓW W LATACH 2021- 2023

1. Rodzinna piecza zastępcza

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa podstawową formą pieczy zastępczej jest piecza rodzinna, w której dzieci powinny mieć zapewnioną opiekę i wychowanie jak najbardziej zbliżoną do naturalnego środowiska wychowawczego. Ustawodawca zakłada rozwój rodzinnej pieczy zastępczej w miejsce pieczy instytucjonalnej. Zgodnie z tym założeniem, wszystkie dzieci do 10 roku życia, które nie mogą pozostawać w rodzinach biologicznych, winny być umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

W celu określenia sposobu realizacji powyższego założenia, niezbędne jest scharakteryzowanie funkcjonującej na terenie Powiatu rodzinnej pieczy zastępczej. Ponadto omówione w tym rozdziale zostaną trudności występujące w rodzinach zastępczych oraz wsparcie udzielane opiekunom i dzieciom.

Tabela 1. Liczba rodzinnych form pieczy zastępczej i liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2021-2023 (stan na 31.12)

Liczba rodzin/liczba dzieci	2021		2022	2023
Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych	46		45	48
Liczba dzieci	61		56	59
Liczba rodzin zastępczych niezawodowych	30		30	28
Liczba dzieci	45		51	46
Liczba rodzin zastępczych zawodowych	4		4	3
Liczba dzieci	13		12	9
Suma rodzin zastępczych	80		79	79
Suma dzieci przebywających w pieczy zastępczej	119		119	114

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Zestawienie liczby rodzinnej formy pieczy zastępczej i dzieci w niej przebywających pokazuje, że wartości te pozostają w ostatnich latach na zbliżonym poziomie. Zaobserwować można nieznaczny spadek liczby rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych. Jednocześnie liczba dzieci pozostająca w danej formie pieczy zastępczej pozostawała na podobnym poziomie.

W latach 2021–2022 rodziny zastępcze spokrewnione stanowiły ok 57% wszystkich form pieczy zastępczej, a w 2023 r. około 61%. W dalszym ciągu mimo intensywnych

zabiegów niewystarczająca jest liczba rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych, a to ona determinuje rozwój w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodziny zastępcze spokrewnione to rodziny, w których opiekę sprawują dziadkowie lub rodzeństwo. Na podstawie dotychczasowych doświadczeń można stwierdzić, że głównymi problemami w takich przypadkach jest różnica pokoleń, niepełnosprawność, brak sił fizycznych i kłopoty zdrowotne opiekunów, a także obniżona sprawność psychiczna związana z wiekiem. W wielu przypadkach pojawiają się trudności natury opiekuńczo- wychowawczej. W przypadku gdy funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej pełni rodzeństwo, bywa że różnica wieku jest nieznaczna. Często opiekunowie są osobami bardzo młodymi, nieposiadającymi doświadczenia pozwalającego na bycie autorytetem dla młodszego rodzeństwa.

Jak wcześniej wspomniano, zauważa się brak nowych kandydatów na rodziny zastępcze. Pomimo szybkiego postępu cywilizacyjnego, postanowień o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej jest coraz więcej. Jednym z pośrednich powodów zaistniałej sytuacji jest kryzys rodziny, z którym obecnie mamy do czynienia. Degradacji ulegają więzi rodzinne, a przez to wzajemna odpowiedzialność za siebie. Taka sytuacja powoduje, że dzieci, które wymagają opieki jest coraz więcej.

Tabela 2. Liczba dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej ze względu na wiek w latach 2021-2023 (stan na 31.12)

Lp.	Dzieci w wieku	2021	2022	2023
1.	poniżej 1 roku	2	2	1
2.	od 1 roku do 3 lat	4	10	7
3.	4- 6 lat	19	16	13
4.	7- 13 lat	49	49	48
5.	14- 17 lat	23	26	31
6.	18- 24 lata	22	16	14
		<u>119</u>	<u>119</u>	<u>114</u>

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Analizując wartości zapisane w powyższej tabeli można postawić wniosek, iż na przestrzeni lat liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy utrzymuje się zasadniczo na podobnym poziomie, natomiast zmianie ulega struktura wieku dzieci umieszczanych w pieczy. W stosunku do roku 2021, w 2022- 2023 r. wzrosła liczba dzieci w wieku od 1 roku życia do 3 lat umieszczonych w rodzinach zastępczych. Najliczniejszą grupę dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej stanowią dzieci w wieku 7- 13 lat, z roku na rok maleje natomiast liczba dzieci w wieku 18- 24.

Z reguły dzieci umieszczane są w pieczy zastępczej w sytuacji wystąpienia nie jednego, a kilku powodów. Zauważyć należy, że przyczyny te są ze sobą powiązane i nieraz wynikają jedna z drugiej, np. uzależnienie rodziców powoduje bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Dlatego też w poniższym zestawieniu zestawiono przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej od tych, które są najczęstsze do tych, które występują najrzadziej.

Tabela 3. Przyczyny umieszczenia dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021-2023 (stan na 31.12)

Lp.	Powody umieszczenia w pieczy	2021	2022	2023
1.	Uzależnienia rodziców	36	33	35
2.	Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	29	37	30
3.	Pólsieroctwo	17	17	19
4.	Przemoc w rodzinie	7	10	6
5.	Długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców	12	3	4
6.	Sieroctwo	7	5	6
7.	Inne	7	7	6
8.	Niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	1	5	5
9.	Pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	3	2	2
10.	Małoletnie matki	0	0	1
11.	Ubóstwo	0	0	0
12.	Bezrobocie	0	0	0
13.	Nieodpowiednie warunki mieszkaniowe	0	0	0

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Reasumując najczęstszą przyczyną umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej są uzależnienia rodziców, w tym od alkoholu. Kolejną, dominującą przyczyną jest bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych. Kwestia pólsieroctwa związana jest także często z niewydolnością lub brakiem drugiego rodzica. Następnym istotnym powodem umieszczenia w pieczy jest przemoc domowa. Należy podkreślić, że żadne z dzieci, które zostały umieszczone od 2021 do 2023 roku nie zostało umieszczone w pieczy zastępczej z powodu bezrobocia rodziców, nieodpowiednich warunków mieszkaniowych czy ubóstwa.

Analiza problemów rodzinnej pieczy zastępczej

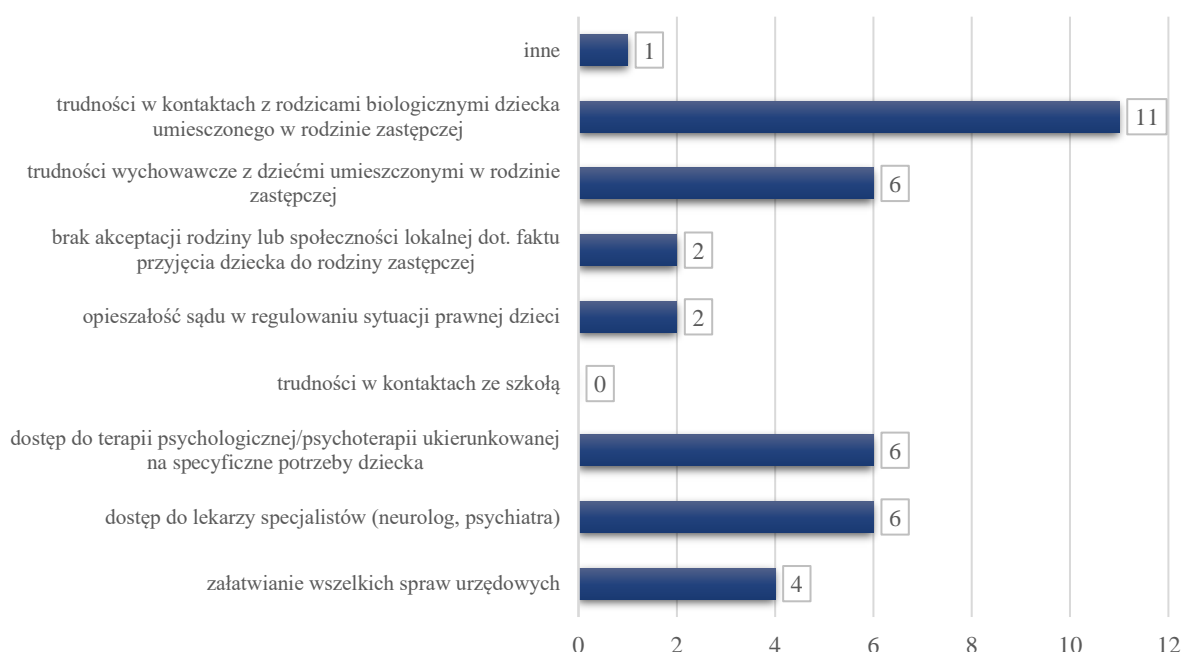
Zebrane powyżej dane wskazują na brak oczekiwanego przyrostu rodzin zastępczych w Powiecie Jarosławskim, analogicznie do innych obszarów na terenie całego kraju. Niewątpliwie lata 2021- 2023 były trudnym okresem dla rozwoju rodzicielstwa zastępczego, a przyczyniły się do tego pandemia Covid- 19, która wygasła dopiero w drugiej połowie 2021

r. oraz wybuch konfliktu zbrojnego na Ukrainie 26 lutego 2022 r. Obie sytuacje spowodowały wzrost niepokoju społecznego związanego z bezpieczeństwem, w tym finansowym rodzin (wzrastająca inflacja, a przez to koszty życia).

Natomiast doświadczenia rodzin zastępczych oraz pracy z nimi wskazują również na inne trudności w funkcjonowaniu rodzinnej pieczy zastępczej.

Na potrzeby opracowania niniejszego Programu skonstruowano i przeprowadzono badanie ankietowe wśród rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Jarosławskiego. Celem badania było rozpoznanie bieżących potrzeb i problemów rodzin zastępczych. Odpowiedziało na nie 31 rodziców zastępczych. Zdecydowaną większość wśród ankietowanych stanowiły jednak rodziny zastępcze spokrewnione, bo aż 65%.

Wykres 1. Trudności występujące najczęściej przy pełnieniu funkcji rodziny zastępczej.

Źródło: Wyniki badań ankietowych rodzin zastępczych PCPR w Jarosławiu przeprowadzonych w 2023 r.

W opinii ankietowanych do problemów, jakie występują najczęściej przy pełnieniu funkcji rodziny zastępczej, należą kontakty z rodzicami biologicznymi dzieci. Zgodnie z ustawą, rodziny zastępcze mają obowiązek umożliwić dziecku kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi (jeśli nie są one zakazane przez sąd). W grupie badanych wskazano również na trudności wychowawcze z przyjętymi dziećmi, które często wymagają dodatkowego wsparcia specjalistycznego, a do którego dostęp jest utrudniony z uwagi na brak specjalistów lub bardzo odległe terminy konsultacji. Wyniki badania wskazują na korelację wskazywanych trudności w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej z trudnościami, jakie wykazują dzieci, bowiem wśród najczęściej pojawiających się problemów występujących u dzieci umieszczonych

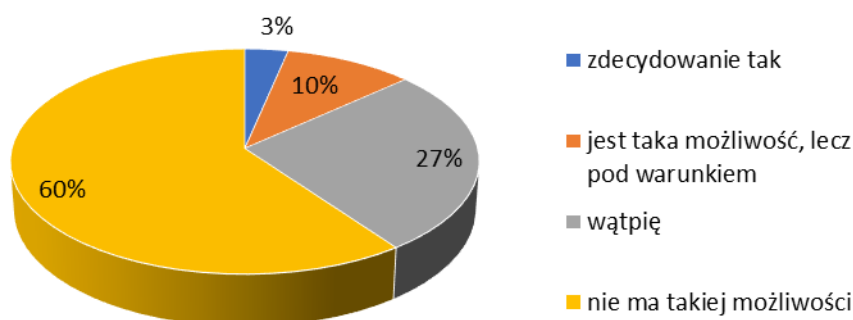
w rodzinach zastępczych, najczęściej ankietowanych wskazało na zaburzenia zachowania i zaburzenia rozwoju.

Kolejnym problemem dla rodzin zastępczych jest załatwianie spraw urzędowych oraz opieszałość sądu w regulowaniu sytuacji prawnej dziecka. Brak regulacji sytuacji prawnej dziecka ogranicza rodzinę zastępczą w kwestii decyzyjności w sprawach dziecka, a kontakt z rodzicem biologicznym- opiekunem prawnym dziecka, w wielu przypadkach jest utrudniony, zdarza się również, że niemożliwy.

Obawa przed trudnościami w kontaktach z rodzicami biologicznymi dzieci powoduje, że kandydaci na rodziny zastępcze wycofują się. Powyższa kwestia dotyczy newralgicznego problemu jakim jest zakres decyzyjności rodziny zastępczej w kwestiach związanych z dzieckiem. Opieszałość sądu w regulowaniu sytuacji prawnej dziecka powoduje, że rodzic zastępczy nie może reprezentować dziecka przed różnymi instytucjami, ponieważ opiekunami prawnymi nadal są jego rodzice biologiczni. Utrudnia to sprawne działanie w istotnych sprawach dotyczących dziecka, np. w sytuacji, gdy wymaga ono diagnozy medycznej lub specjalistycznego leczenia. Rodzic zastępczy często nie ma kontaktu z rodzicem biologicznym (np. rodzic biologiczny ma tzw. „ciągi picia” lub nieznane jest jego miejsce pobytu), a jeśli ma, często spotyka się z brakiem zrozumienia w sprawach wychowawczych, edukacyjnych czy nawet zdrowotnych. Kwestie te wymagają zmiany regulacji prawnych.

Problemem, który bezpośrednio wiąże się z powyższym jest kwestia tymczasowości rodziny zastępczej. Rodzina zastępcza powinna zapewniać opiekę dziecku lub dzieciom celem powrotu do rodziny biologicznej lub do czasu uregulowania jego sytuacji prawnej. Niestety nadal bardzo rzadko zdarza się, że dzieci umieszczone w pieczy zastępczej wracają pod opiekę rodziców naturalnych lub szanse powrotu są bardzo niskie. Potwierdzają to zebrane dane z przeprowadzonego badania. W opinii ankietowanych zwykle nie ma możliwości powrotu dzieci przebywających w rodzinie zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej albo rodziny wątpią w taki obrót sprawy.

Wykres 2. Ocena możliwości powrotu dziecka/dzieci przebywających w pieczy zastępczej pod opiekę rodziców biologicznych.

Źródło: Wyniki badań ankietowych rodzin zastępczych PCPR w Jarosławiu przeprowadzonego w 2023 r.

W takiej sytuacji jedynym rozwiązaniem pozostaje pozbawienie rodziców biologicznych władzy rodzicielskiej. Niestety nadal zdarza się, że sądy bazując jedynie na deklaracji chęci kontaktu rodzica z dzieckiem, nie pozbawia go władzy rodzicielskiej, zatrzymując dziecko jednocześnie- często do pełnoletności- w strukturach rodziny zastępczej.

Problemem z tym powiązany jest również zbyt późne pozbawianie rodziców biologicznych władzy rodzicielskiej. Wiadomo, że im starsze dziecko tym szanse na adopcję są mniejsze. Kwestią bardzo istotną są pojawiające się naturalnie więzi emocjonalne pomiędzy rodziną zastępczą a małoletnim przebywającym dłuższy już czas w rodzinie. Tym samym miejsca w rodzinach zastępczych „nie zwalniają się”.

Kolejnym problemem pieczy zastępczej jest brak systemowych rozwiązań w kwestii pracy z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej na rzecz ich powrotu do rodziny lub też całkowity brak pracy z rodzicami biologicznymi przez niektóre ośrodki pomocy społecznej z różnych innych względów np. braku odpowiedniej ilości kadry z uwagi na sytuację finansową jednostki. Rodzice biologiczni nawet wtedy, kiedy są obligowani przez pracowników ośrodków pomocy społecznej czy sądy do podjęcia terapii leczenia uzależnienia, pracy, ustabilizowania swojej sytuacji bytowej, nie realizują tego.

Na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród 10 na 11 ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących w Powiecie Jarosławskim stwierdza się, że głównymi potrzebami w pracy z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej są:

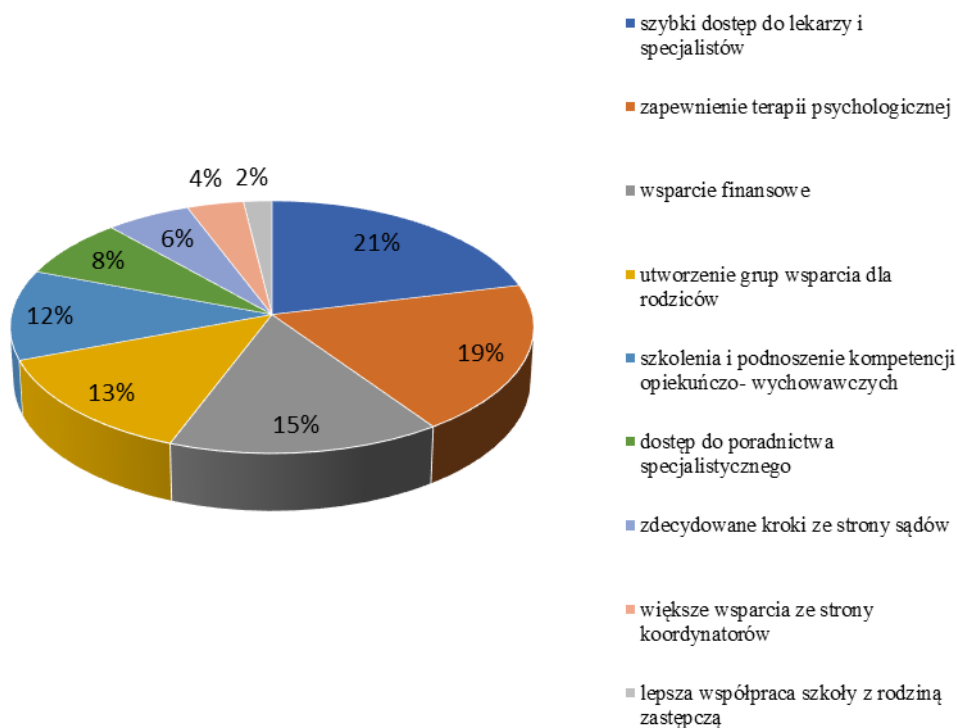
- konieczność zorganizowania kursów podnoszących kompetencje opiekuńczo- wychowawcze;

- udzielenie wsparcia psychologicznego,
- poprawa dostępności do lekarzy specjalistów różnych dziedzin,
- umożliwienie poprawy sytuacji bytowej np. poprzez lepszy dostęp do lokalów socjalnych,
- pomoc w znalezieniu pracy.

Kryzys rodzinnej pieczy zastępczej niewątpliwie związany jest także z rosnącą świadomością ludzi oraz obawą przed wychowaniem dziecka, które może być niepełnosprawne. Niestety powszechnym i pogłębiającym się problemem jest występowanie różnego rodzaju niepełnosprawności u dzieci trafiających do pieczy zastępczej (m.in. płodowy zespół alkoholowy FAS-D, opóźnienia w rozwoju psychoruchowym, autyzm, zaburzenia emocjonalne, zaburzenia przywiązania- RAD). Wiąże się to nie tylko z wysiłkiem związanym z koniecznością diagnostyki i rehabilitacji dzieci, ale przede wszystkim ze wzmożonymi nakładami finansowymi. Dzieci w pieczy zastępczej nierzadko wymagają intensywnej i kosztownej terapii psychologicznej, psychoterapeutycznej, logopedycznej, fizjoterapeutycznej czy też opieki psychiatrycznej.

Powyższe potwierdza zgodność z potrzebami rodzin zastępczych z Powiatu Jarosławskiego w zakresie oczekiwanego wsparcia.

Wykres 3. Oczekiwane formy wsparcia przez rodziny zastępcze w Powiecie Jarosławskim.

Źródło: Wyniki badań ankietowych rodzin zastępczych PCPR w Jarosławiu przeprowadzonego w 2023 r.

W związku z trudnościami związanymi z wychowaniem dzieci w pieczy zastępczej, rodziny oczekują przede wszystkim szybkiego dostępu do lekarzy i specjalistów, zapewnienia

terapii psychologicznej i psychoterapii oraz wsparcia finansowego. Ostatnia z podejmowanych kwestii wiąże się z niedofinansowaniem rodzin zastępczych, które z uwagi na podejmowaną przez nich rolę powinny funkcjonować na odpowiednim standardzie życia.

Podsumowując wydaje się, że w ubiegłych latach rodzinna piecza zastępcza nie była priorytetem w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, a efekty braku podejmowania określonych działań w tej sferze widoczne są dzisiaj. Nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemu rodzinnej pieczy zastępczej z dnia 01.02.2023 r. przyniosła wiele zmian, wiążących się niestety z rozbudowaną biurokratyzacją centrów pomocy rodzinie.

Wsparcie finansowe w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej

Rodziny zastępcze w latach 2021-2023 otrzymywały comiesięczne świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci. Analizując dane z powyższej tabeli od 2021 r. widać stały wzrost wysokości kwoty świadczeń. Rodziny zastępcze spokrewnione w drugiej połowie 2023 r. otrzymywały o 205,00 zł więcej czyli około 30 % więcej niż na początku 2021 r. Rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe w drugiej połowie 2023 r. otrzymywały o 309,00 zł więcej czyli o około 30 % więcej w stosunku do pierwszej połowy 2021 r.

Tabela 4. Świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w latach 2021- 2023

Rok	Rodziny zastępcze spokrewnione		Rodziny zastępcze niezawodowe		Rodziny zastępcze zawodowe	
	do dnia 31.05.2021r.	od dnia 01.06.2021r.	do dnia 31.05.2021r.	od dnia 01.06.2021r.	do dnia 31.05.2021r.	od dnia 01.06.2021r.
2021 r.	694,00 zł	746,00 zł	1 052,00 zł	1 131,00 zł	1 052,00 zł	1 131,00 zł
2022 r.	746,00 zł	785,00 zł	1 131,00 zł	1 189,00 zł	1 131,00 zł	1 189,00 zł
2023 r.	785,00 zł	899,00 zł	1 189,00 zł	1 361,00 zł	1 189,00 zł	1 361,00 zł

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

W omawianych latach sukcesywnie wzrastał także comiesięczny dodatek z tytułu niepełnosprawności, w 2021 r. z 211,00 zł wzrósł do 227,00 zł, w 2022 r. wynosił 239,00 zł, natomiast w 2023 r. wynosił 274,00 zł miesięcznie.

W sumie na comiesięczne świadczenia obligatoryjne na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych wydatkowano w 2021 r. kwotę **1 410 993,42 zł**, w 2022 r. - **1 433 602,54 zł**, w 2023 r. - **1 543 249,63 zł**.

W Powiecie Jarosławskim rodzinom zastępczym przysługiwały również świadczenia w postaci:

- dofinansowania do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka;
- jednorazowego świadczenia na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka;

- świadczenia na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki;
- zatrudnienia osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

w tym świadczenia fakultatywne, dotyczące tylko rodzin zastępczych zawodowych:

- środki finansowe na utrzymanie domu jednorodzinnego;
- świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego.

Tabela 5. Świadczenia fakultatywne przyznane rodzinom zastępczym w latach 2021- 2023

Rok Rok/okres	2021 r.		2022 r.		2023 r.	
	Liczba rodzin/dzieci	Kwota	Liczba rodzin/dzieci	Kwota	Liczba rodzin/dzieci	Kwota
dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka	16 dzieci	8 953,66 zł	25 dzieci	13 900,00 zł	34 dzieci	19 111,08 zł
jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	8 dzieci	14 574,29 zł	15 dzieci	26 335,46 zł	13 dzieci	12 102,17 zł
świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	1 dziecko	1 963,00 zł	3 dzieci	6 865,07 zł	1 dziecko	3 780,00 zł
środki finansowe na utrzymanie domu jednorodzinnego (dotyczy tylko rodzin zastępczych zawodowych)	4 rodziny	19 159,26 zł	2 rodziny	13 891,60 zł	2 rodziny	13 159,91 zł
świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego (dotyczy tylko rodzin zastępczych zawodowych)	-	0,00 zł	-	0,00 zł	1 rodzina	5 000,00 zł
W sumie:	44 650,00 zł		60 992,13 zł		53 153,16 zł	

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Zwiększające się koszty utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej powodują, iż każde świadczenie fakultatywne tj. dofinansowanie rodzin zastępczych do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka czy też świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, w momentach wymagających większej mobilizacji finansowej rodziny, stanowi duże wsparcie. Jak wynika z powyższej tabeli w latach 2021- 2023 rodziny najchętniej korzystały z dofinansowania do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka. W 2021 z tego świadczenia skorzystało 16 dzieci, natomiast w 2023 r. już 34 dzieci. Z perspektywy jakości sprawowanej opieki, ważne jest świadczenie na

pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego do rodziny dziecka. W 2021 r. świadczenia przyznano na 8 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, w 2022 r.- 15 dzieci, a w 2023 r. na 13 dzieci.

Tabela 6. Wydatki na świadczenia obligatoryjne i fakultatywne w latach 2021- 2023

Rok/okres	Wydatki ogółem	Kwota, którą inne powiaty przekazały na utrzymanie swoich dzieci (dochód powiatu)
2021 r.	1 455 643,63 zł	348 198,63 zł
2022 r.	1 494 594,67 zł	314 337,47 zł
2023 r.	1 596 402,79 zł	392 435,22 zł

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Jak wynika z powyższej tabeli wydatki na świadczenia obligatoryjne i fakultatywne dla rodzin zastępczych zamieszkujących na terenie Powiatu Jarosławskiego wzrastają. Natomiast udzielenie wsparcia rodzinom zastępczym przez Powiat jest szczególnie istotne w kontekście zakazu tworzenia nowych domów dziecka, jaki nałożyła nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 01.02.2023 r. oraz drastycznie wzrastające koszty utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo- wychowawczych, w tym na terenie Powiatu Jarosławskiego. W związku z powyższym zachodzi konieczność nie tylko rozwijania, ale przede wszystkim wsparcia już istniejących rodzin zastępczych, również finansowego. Niewątpliwie takie działania wpisują się w promocję i tworzenie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej, a tym samym wywiązywanie się Powiatu z obowiązku tworzenia warunków umożliwiających powstawanie nowych form rodzinnej pieczy zastępczej.

Ważnym wskaźnikiem rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej jest liczba rodzin zastępczych zawodowych funkcjonujących w Powiecie. W 2021 r. w Powiecie Jarosławskim funkcjonowało 4 rodziny zastępcze zawodowe, w których przebywało łącznie 18 dzieci, w tym 7 dzieci pochodzących z terenu innych powiatów (5 z Powiatu Radomszczańskiego, 1 z Powiatu Kolbuszowskiego i 1 z Miasta Sosnowiec). W 2022 r. rodzin zastępczych zawodowych było również 4, a przebywało w nich łącznie 14 dzieci, w tym 4 dzieci pochodzących z terenu Powiatu Radomszczańskiego. W 2023 r. liczba rodzin zastępczych zawodowych spadła do 3, przebywało w nich łącznie 9 dzieci, w tym 4 dzieci pochodzących z terenu Powiatu Radomszczańskiego.

Wynagrodzenia dla zawodowych rodzin zastępczych w 2021r. wyniosły łącznie **211 452,84 zł**, w 2022 r. **178 476,58 zł**, a w 2023r **174 198,09 zł**.

Tabela 7. Zatrudnienie osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w latach 2021- 2023

Rok	2021 r.		2022 r.		2023 r.	
	Liczba rodzin	Wydatki	Liczba rodzin	Wydatki	Liczba rodzin	Wydatki
Rodziny zastępcze niezawodowe	1	15 557,10zł	2	23 566,50 zł	2	22 623,46 zł
Rodziny zastępcze zawodowe	3	31 517,44 zł	3	27 524,10 zł	2	32 879,42 zł

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Łączna wysokość poniesionych wydatków na zatrudnienie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w 2021r. wyniosła 47 074,54zł, w 2022 r.- 51 090,60 zł, a w 2023 r.- 55 502,88 zł.

W 2023 r. mając na uwadze oszczędne i racjonalne wydatkowanie środków publicznych, wprowadzono ograniczenia w zakresie przyznawania jednorazowego świadczenia na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka. Przewidziano także zatrudnienie osób do pomocy w rodzinach zastępczych, wyłącznie w sytuacjach niezbędnych oraz kiedy obliguje do tego w/w ustawa. Liczba rodzin korzystających z tego świadczenia w latach 2021-2023 kształtowała się na podobnym poziomie. Rodziny, którym przydzielono osoby zatrudnione do pomocy, borykały się m.in. z problemem niepełnosprawności u dzieci lub wymagały wsparcia z uwagi na powstały kryzys rodzinny.

Istotne jest, iż świadczenia i wynagrodzenia dla zawodowych rodzin zastępczych oraz osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich są refundowane przez dany powiat, z którego pochodzi dziecko.

2. System instytucjonalnej pieczy zastępczej

Dzieci pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej, po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej lub w przypadku braku możliwości umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej, mogą zostać umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Na terenie Powiatu Jarosławskiego funkcjonują dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego pod nazwą: Dom pod Lipami Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Radymnie z regulaminową liczbą miejsc 14 oraz Lipowy Zakątek Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Radymnie, z regulaminową liczbą miejsc 14. Decyzją Wojewody Podkarpackiego z dnia 25.10.2023r. Lipowy Zakątek przestał pełnić funkcję placówki opiekuńczo-wychowawczej łączącej zadania placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej. Obie w/w Placówki posiadają wspólne centrum administracyjno – finansowe, które prowadzi Dom pod Lipami Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Radymnie i świadczą pomoc dzieciom w nich umieszczonym na poziomie obowiązujących standardów.

Tabela 8. Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo- wychowawczych w Powiecie Jarosławskim w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12)

	Liczba dzieci		
	2021	2022	2023
Dom pod Lipami Placówka Opiekuńczo- Wychowawcza w Radymnie	18	17	16
Lipowy Zakątek Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Radymnie	14	15	16

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Na przestrzeni lat 2021- 2023 łącznie w obu placówkach utrzymywała się stała liczba dzieci. W każdym przypadku przekroczenia regulaminowej liczby miejsc (dot. umieszczenia rodzeństw) uzyskiwana była zgoda Wojewody.

W związku z trwającym na Ukrainie konfliktem zbrojnym placówki opiekuńczo-wychowawcze w Radymnie, w zależności od potrzeb i sytuacji, udzielały schronienia małoletnim obywatelom Ukrainy. W 2022 r. na ponad 1,5 roku w placówce zabezpieczono dziewczynkę z Ukrainy, która po przekroczeniu granicy polsko – ukraińskiej w Korczowej została pozbawiona opieki swoich rodziców. W wyniku rozeznania sytuacji rodzinnej przez sąd, po wróciła ona do rodziny na Ukrainie. Drugim podopiecznym z Ukrainy umieszczonym w placówce był 13- letni chłopiec, który z powodu kryzysu emocjonalnego matki przebywał tam 2 dni. Następnie nastolatek wrócił pod opiekę biologicznej matki.

Zgodnie z art. 95 ust. 1, 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w placówkach opiekuńczo- wychowawczych są umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Możliwe jest umieszczenie dziecka poniżej 10 roku życia w przypadku, gdy w danej placówce umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa. Jak wynika z powyższej tabeli, w każdym roku limit dopuszczalnej liczby dzieci był przekraczany, w związku z koniecznością umieszczenia razem liczego rodzeństwa. Każda taka sytuacja wiązała się z uzyskaniem zgody wojewody.

Placówki opiekuńczo- wychowawcze zobowiązane są do zapewnienia dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokojenia niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych. Niestety coraz częściej zdarza się, że do instytucjonalnej pieczy zastępczej kierowane są dzieci wymagające dodatkowego wsparcia terapeutycznego ze względu na trudności w rozwoju lub zachowaniu. Uzależnienia rodziców, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych prowadzą do nierealizowania przez dzieci obowiązku szkolnego, nawiązania kontaktów z demoralizującym środowiskiem, sięgania po używki, co często w konsekwencji wymaga

zastosowania specjalistycznych oddziaływań. Ponadto wiele dzieci trafiających do systemu pieczy ma zdiagnozowane zaburzenia zachowania i emocji, zaburzenia nastroju, jego obniżenie, stany depresyjne, lękowe, samookaleczenia, myśli samobójcze, jak również sięga po alkohol i inne substancje psychoaktywne.

Tabela 9. Przyczyny umieszczenia dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021-2023 (stan na 31.12)

Lp.	Powody umieszczenia w pieczy	2021	2022	2023
1.	Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	17	24	26
2.	Uzależnienia rodziców	11	4	4
3.	Niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	0	2	2
4.	Pólsieroctwo	3	0	0
5.	Dzieci cudzoziemców	0	2	0

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Warto zaznaczyć, że przyczyny umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – podobnie jak w pieczy rodzinnej - mogą być trudne do jednoznacznego określenia, dlatego w tym przypadku wzięto pod uwagę wiodące powody umieszczenia dziecka. Z analizy powyższych danych wynika, że najczęstszą przyczyną zabezpieczenia dzieci w placówkach opiekuńczo- wychowawczych w Powiecie Jarosławskim jest bezradność w sprawach opiekuńczo–wychowawczych oraz uzależnienia rodziców dzieci. Niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców jest trzecim z powodów umieszczenia dzieci w w/w placówce.

Kolejnym istotnym czynnikiem charakteryzującym placówki opiekuńczo-wychowawcze jest wiek umieszczanych dzieci. Dane dotyczące grup wiekowych i zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 10. Wiek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021-2023 (stan na 31.12)

Lp.	Dzieci w wieku	2021	2022	2023
1.	poniżej 1 roku	0	0	0
2.	od 1 roku do 3 lat	1	0	0
3.	4- 6 lat	0	0	0
4.	7- 13 lat	16	18	15
5.	14- 17 lat	12	11	13
6.	18- 24 lata	2	3	4
		31	32	32

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, iż największą grupę w latach 2021- 2023, analogicznie jak w rodzinach zastępczych, stanowiły dzieci w wieku od 7 do 13 lat, a następnie w wieku od 14 do 17 lat. W 2021 r. w placówce zostało umieszczone rodzeństwo, w tym dziewczynka pomiędzy pierwszym a trzecim rokiem życia. Dzieci te

powróciły do rodziny naturalnej. W latach 2022- 2023 nie było ani jednej sytuacji, w której umieszczono by dziecko poniżej siódmego roku życia.

Finansowanie pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Koszty utrzymania dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej z roku na rok rosną. Podobnie jak w rodzinnej pieczy zastępczej związane jest to z rosnącymi kosztami życia, ale także z potrzebami dzieci trafiających do placówek.

Tabela 11. Koszt utrzymania w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie Powiatu Jarosławskiego w latach 2021- 2023

Rok/okres	Koszt utrzymania dziecka
2021 r.	5 355,92 zł
Od lutego 2022 r.	6 343,98 zł
Od lutego 2023 r.	6 896,21 zł

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Z powyższych danych wynika, iż koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej od 2021 r. wzrósł o około 29%.

Tabela 12. Koszt utrzymania i prowadzenia placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie Powiatu Jarosławskiego w latach 2021- 2023

Rok/okres	Dom pod Lipami Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Radymnie	Lipowy Zakątek Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Radymnie	W sumie
2021 r	1 776 111,73 zł	777 697,87 zł	2 553 809,60 zł
2022 r.	1 863 773,68 zł	774 123,52 zł	2 637 897,20 zł
2023 r.	2 461 389,29 zł	985 386,85 zł	3 446 776,14 zł

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Pomimo wciąż wzrastających kosztów utrzymania i prowadzenia placówek opiekuńczo- wychowawczych, nadal niestety- w dobie kryzysu rodzicielstwa zastępczego, w wielu sytuacjach jest to jedyna forma zabezpieczenia dziecka, które nie może przebywać w swoim środowisku naturalnym, bądź z różnych względów w rodzinie zastępczej.

Regionalna Placówka Opiekuńczo-Terapeutyczna

Od września 2017r. na terenie Powiatu Jarosławskiego funkcjonuje Regionalna Placówka Opiekuńczo –Terapeutyczna przeznaczona dla dzieci wymagających szczególnej opieki, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania opieki specjalistycznej i rehabilitacji oraz nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej. Celem działalności tej placówki jest m.in. zapewnienie tym dzieciom całodobowej specjalistycznej opieki i wychowania, rehabilitacji, działań

terapeutycznych, świadczeń zdrowotnych oraz zaspokajania niezbędnych potrzeb, kształcenia i wychowania.

Placówka powstała w związku z likwidacją Specjalnego Ośrodka Wychowawczego Nr 2 w Jarosławiu. Uchwałą nr 234/4710/16 z dnia 8 listopada 2016r. Zarząd Województwa podkarpackiego w Rzeszowie zlecił prowadzenie RPOT Zgromadzeniu Sióstr Służebniczek NMP NP. Prowincja Przemyska z siedzibą w Jarosławiu przy ul. Ks. M. Lisińskiego 7.

Poniższa tabela przedstawia liczbę umieszczonych dzieci w placówce w latach 2021-2023 r. z wyszczególnieniem średniego miesięcznego kosztu utrzymania oraz wydatkami, jakie poniósł Powiat w związku z umieszczeniem dzieci pochodzących z Powiatu Jarosławskiego.

Tabela 13. Liczba dzieci oraz koszt utrzymania w RPOT w latach 2021- 2023

Rok	Liczba dzieci	Średni miesięczny koszt utrzymania	Wydatek powiatu
2021 r	25 , w tym 2 z Powiatu Jarosławskiego	Do 31.03.2021 r.- 5 938,23 zł Od 01.04.2021 r.- 6 366,37 zł	150 224,04 zł (za 2 dzieci)
2022 r.	25	od 01.01.2022 r. do 31.03.2022r.- 6 366,37 zł 01.04.2022r. do 31.12.2022 r.- 7 047,73 zł	43 918,74 zł (za 2 dzieci, które w I połowie 2022r opuściły placówkę usamodzielniając się)
2023 r.	24 oraz 1 małoletni z naszego powiatu, który do 31.08.2023r. był wychowankiem Lipowego Zakątka Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Radymnie	od 01.01.2023 r. do 31.03.2023r.- 6 366,37 zł 01.04.2023r. do 31.12.2023 r.- 8 806,92 zł	35 227,68 zł (utrzymanie 1 dziecka, które przebywa w placówce od 01.09.2023r.)

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Od lipca 2021r. placówka posiada 25 miejsc statutowych. Jak wynika z powyższych danych wszystkie miejsca w Regionalnej Placówce Opiekuńczo –Terapeutycznej podobnie jak w placówkach opiekuńczo- wychowawczych były zajęte. Analiza sytuacji dzieci trafiających do pieczy wskazuje, iż coraz więcej dzieci w przyszłości będzie potrzebowało wielospecjalistycznego wsparcia.

ROZDZIAŁ II

REALIZACJA CELÓW OKREŚLONYCH W POWIATOWYM PROGRAMIE ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2021-2023

Zgodnie z art. 180 ust 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Rada Powiatu Jarosławskiego Uchwałą Nr XXXI/256/2021 w dniu 28 stycznia 2021 r. uchwaliła Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2021 – 2023. Wykonanie uchwały powierzono Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu.

W poniższym rozdziale przedstawiona zostanie ocena realizacji celów określonych w w/w programie, do której wykorzystano dane zawarte w corocznych sprawozdaniach z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu (przedkładane Staroście Jarosławskiemu i Zarządowi Powiatu Jarosławskiego) oraz informacje zebrane podczas badania ankietowego rodzin zastępczych i ośrodków pomocy społecznej.

Głównym celem programu w latach 2021- 2023 było **wspieranie rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Jarosławskim**, w tym nacisk na tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej. Program zakładał wzrost o jedną rodzinę zastępczą zawodową w każdym roku kalendarzowym, gdzie w 2021 r. w Powiecie funkcjonowało 4 rodziny zawodowe. Zakładał więc, iż przy przyroście o jedną rodzinę zastępczą zawodową rocznie, w Powiecie będzie funkcjonowało w kolejnych latach 6, 7 i 8 rodzin zastępczych zawodowych. Tymczasem liczba rodzin zastępczych zawodowych w kolejnych latach spadała. W chwili obecnej w Powiecie Jarosławskim funkcjonują 3 rodziny zastępcze zawodowe.

Tabela 14. Liczba rodzin zastępczych zawodowych w latach 2021-2023 (stan na 31.12)

	2021	2022	2023
Liczba rodzin zastępczych zawodowych	4	4	3

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Jak wynika z powyższej tabeli rozwiązaniu uległa jedna rodzina zastępcza zawodowa, która podjęła decyzję o rezygnacji z uwagi na problemy zdrowotne i trudności we współpracy.

Limit rodzin zastępczych zawodowych zakładał utworzenie w 2023 r. rodzinnego domu dziecka. Założenie to nie zostało zrealizowane. Deficyt rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych stanowi problem ogólnokrajowy. Co więcej, wiele powiatów w Polsce nie może zrealizować wydanych licznych postanowień sądów o umieszczeniu dzieci w rodzinach zastępczych z uwagi na ich brak.

Do **celów szczegółowych** Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2021-2023 należały:

1. Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej.
2. Podniesienie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych oraz zapewnienie wsparcia w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.
3. Zachowanie zasady tymczasowości rodzinnej pieczy zastępczej.
4. Poprawa jakości współpracy ze środowiskiem lokalnym i instytucjami pomocowymi celem podejmowania wspólnych działań na rzecz powrotu dzieci do rodziny naturalnej.
5. Wzmocnienie działań na rzecz usamodzielnianych wychowanków.

Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej rozumiana jest jako propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego oraz pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe oraz rodzinne domy dziecka, a także rodziny pomocowe.

W naszym Powiecie w latach 2021-2022 funkcjonowało 30 rodzin zastępczych niezawodowych. W 2023 r. liczba ta spadła do 28. Pomimo pozyskania w 2021 r. nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, rozwiązaniu uległy rodziny, które zmagaly się z problemami wychowawczymi z dziećmi biologicznymi czy też nieprawidłowo wypełniały swoją funkcję.

Tabela 15. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w latach 2021-2023 (stan na 31.12)

	2021	2022	2023
Liczba rodzin zastępczych niezawodowych	30	30	28

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Rozwój pieczy zastępczej rozumiany jest na dwóch płaszczyznach. Z jednej strony dąży się do zwiększenia liczby rodzin zastępczych, a tym samym utworzenia nowych miejsc w pieczy, z drugiej strony ważna jest kwestia jakości sprawowanej opieki nad dziećmi przez rodziny zastępcze zawodowe czy też niezawodowe. Pomimo pojawiających się trudności w osiągnięciu zakładanych celów w kwestii liczby rodzin zastępczych zawodowych, w latach 2021- 2023 szczególnie nacisk został położony na jakość wypełniania przez rodziny funkcji rodziny zastępczej.

Niewątpliwie lata 2021- 2023 były trudnym okresem dla rozwoju rodzicielstwa zastępczego. Przyczyniły się do tego:

- pandemia Covid- 19, która wygasła w drugiej połowie 2021 r., a w jej konsekwencji nasilające się problemy depresyjne i lękowe u nastolatków, a także ludzi dorosłych,

- wybuch konfliktu zbrojnego na Ukrainie, zainicjowanego przez Rosję w lutym 2022r., a przez to wzrost niepokoju społecznego związanego z bezpieczeństwem, w tym finansowym rodzin (wzrastająca inflacja, a przez to koszty życia),

- kwestie związane z funkcjonowaniem systemu rodzinnej pieczy zastępczej tj. opieszałość sądów w regulowaniu sytuacji prawnej dziecka, obawa kandydatów na rodziny zastępcze przed trudnościami w kontaktach z rodzicami biologicznymi dzieci, brak podejmowania pracy przez ośrodki pomocy społecznej z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zmieniająca się mentalność ludzi oraz obawa przed wychowaniem dziecka, które może być niepełnosprawne (m.in. z powodu płodowego zespołu alkoholowego FASD).

Pomimo powyższego PCPR w Jarosławiu podejmował szereg działań mających na celu pozyskanie nowych kandydatów na rodziny zastępcze. Znalezienie chętnych osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej wymagało rozpowszechnienia informacji dotyczącej obowiązków i przywilejów z tym związanych. Dlatego też w wyniku prowadzenia we wcześniejszych latach akcji promującej rodzicielstwo zastępcze poprzez m.in.:

- wykorzystanie ogłoszeń głosowych w wybranych punktach Jarosławia,
- rozprowadzanie ulotek i plakatów promujących rodzinną pieczę zastępczą,

w 2021 r. pozyskano, przeszkolono i zakwalifikowano do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej 16 osób. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu, w wyniku zawartej umowy ze Stowarzyszeniem Rodzin Katolickich Archidiecezji Przemyskiej umożliwiło kandydatom na rodzinę zastępczą udział w szkoleniu według programu „Potrzebuję wsparcia” zatwierdzonego przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej decyzją Nr 11/2018/RZ z dn. 10 października 2018 r. na terenie miasta Jarosławia. W 2022 r. szkolenie dla osób chcących pełnić funkcję rodziny zastępczej, realizowane przez Ośrodek Adopcyjny w Rzeszowie ukończyło 3 osoby, natomiast w 2023 r.- 5 osób. Wszyscy kandydaci odbyli wymagane praktyki w rodzinach zastępczych funkcjonujących w naszym Powiecie. W nowopowstałych rodzinach zastępczych umieszczono dotychczas 16 dzieci. Należy zaznaczyć, iż w szkoleniu brały także udział rodziny, które z przyczyn osobistych zrezygnowały z gotowości do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (problemy zdrowotne).

Działania podejmowane przez tut. PCPR wpisywały się w proces **deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej**, rozumiany jako **ograniczanie liczby miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych**. Tym samym w 2022 r. nawiązano współpracę z lokalnymi parafiami, celem poszukiwania kandydatów na rodzinę zastępczą dla trzech dziewczynek (sióstr) przebywających w Domu pod Lipami Placówce Opiekuńczo- Wychowawczej w Radymnie. W wyniku podjętych działań zawiązała się rodzina zastępcza, w której umieszczono

rodzeństwo. Dzieci zyskały dom i rodzinę, która dała im poczucie bezpieczeństwa. Natomiast koszty, jakie Powiat Jarosławski poniósł w związku z utrzymaniem dzieci w placówce opiekuńczo- wychowawczej w porównaniu do kosztów utrzymania dzieci w rodzinie zastępczej, znacząco się obniżyły.

Elementem promującym rodzinną pieczę zastępczą była również organizacja Dnia Rodzicielstwa Zastępczego w roku 2022 r. dla rodzin zastępczych funkcjonujących w Powiecie Jarosławskim na terenie stadniny Stowarzyszenia Miłośników Koni Arabian w Pawłosiowie. Wydarzenie objęte było Patronatem Starosty Jarosławskiego.

W programie zawarto biesiadę przy ognisku, oprowadzenie po terenie stadniny oraz przejażdżki konne dla dzieci pod opieką instruktora, a także zabawy dla najmłodszych z animatorami z Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno- Ekonomicznej w Jarosławiu. Przedsięwzięcie było możliwe do realizacji dzięki wsparciu finansowemu lokalnych sponsorów.

W 2023 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu kontynuowało reklamę słuchową zachęcającą rodziny do podjęcia funkcji rodziny zastępczej, na stronie internetowej [tut](#). Centrum opublikowano również ogłoszenie o zapotrzebowaniu na rodziny zastępcze.

W związku z pogłębiającym się kryzysem rodzicielstwa zastępczego, aktywnie przyłączono się do działań podejmowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie oraz Fundację Wielkie Serce, które w 2023 r. zorganizowały Wojewódzki Dzień Rodzicielstwa Zastępczego w Rzeszowie. Celem było rozpowszechnienie idei rodzicielstwa zastępczego. W konferencji i organizowanych zabawach dla dzieci brali udział pracownicy [tut](#). PCPR, ale także rodziny zastępcze z Powiatu Jarosławskiego.

Kolejnym działaniem, mającym na celu pozyskanie nowych rodzin zastępczych oraz udzielenie dodatkowego wsparcia obecnie funkcjonującym rodzinom zastępczym, była pomoc w opracowaniu zadań i przyłączenie się do Projektu w ramach Priorytetu nr FEPK.07 "Kapitał ludzki gotowy do zmian" programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 pn. "Zwiększenie dostępu do usług wspierających funkcjonowanie dzieci, młodzieży, rodzin biologicznych i pieczy zastępczej" realizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie. Projekt opracowywany był w 2023 r., a jego realizacja przewidziana jest na lata 2024- 2026.

Drugim celem szczegółowym programu było **Podniesienie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych oraz zapewnienie wsparcia w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.**

W okresie 2021- 2023 rodziny zastępcze w naszym Powiecie objęte były wsparciem pracowników Działu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej tj. trzech koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. W 2021 r. tut. Centrum zatrudniło psychologa, a jednocześnie kierownika w/w działu. W 2023 r. skład zespołu poszerzył się o pracownika socjalnego.

W pierwszym półroczu 2021 r. ze względu na trwającą pandemię Covid 19 oraz ograniczeniami z tym związanymi, wykonywanie obowiązków koordynatora w zakresie kontaktów z rodzinami zastępczymi było utrudnione. Ograniczono wizytacje rodzin zastępczych, a praca z rodziną realizowana była dzięki kontaktom telefonicznym. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej udzielali wsparcia emocjonalnego, ale też pomagali w radzeniu sobie z trudnościami dotyczącymi spraw codziennych, szkolnych czy też zdrowotnych rodzin i dzieci. Od drugiego półrocza 2021 r., pomimo trwającej pandemii, rodziny zastępcze wraz z dziećmi będącymi w kryzysie miały umożliwiony bezpośredni kontakt z psychologiem tut. PCPR, z zachowaniem odpowiednich środków ostrożności. Od połowy 2021 r. również koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, po uprzednim krótkim wywiadzie telefonicznym dot. stanu zdrowia członków rodziny, wizytowali rodziny w środowisku z zachowaniem pełnego reżimu sanitarnego.

Pandemia Covid-19 oraz izolacja z tym związana przyczyniła się do zintensyfikowania problemów psychicznych u dzieci i młodzieży ogółem, dotknęły one również dzieci przebywające w rodzinach zastępczych. W związku z powyższym, psycholog jak i koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej podejmowali szereg działań tj. psychoedukacja rodzin, rozmowy z nastolatkami czy zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy dzieciom poprzez kierowanie i umawianie na konsultacje psychiatryczne czy psychologiczne, w celu udzielenia pomocy rodzinie i dziecku.

Położono również nacisk na podniesienie jakości pracy oraz zwiększenie skuteczności pracy z rodziną, dlatego w 2021 r. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej mieli możliwość 2-krotnego uczestniczenia w superwizji pracy z rodziną prowadzonej przez psychoterapeutę i superwizora w nurcie systemowym.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu celem podniesienia kompetencji opiekuńczo- wychowawczych rodzin organizowało szkolenia:

Tabela 16. Szkolenia dla rodzin zastępczych w latach 2021- 2023

Rok	Nazwa szkolenia
2021 r.	szkolenie dla rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych pn. „Zaburzenia zachowania u dzieci- wczesne sygnały i sposoby radzenia sobie”, szkolenie dla rodzin zastępczych spokrewnionych „Komunikacja z dzieckiem w rodzinie zastępczej w kontekście trudnych relacji z rodzicem biologicznym”,
2022 r.	spotkanie szkoleniowo- integracyjne „Razem w nowej rzeczywistości” dla rodziców i ich dzieci organizowane przez Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych „Razem” przy współpracy PCPR w Lubaczowie w miejscowości Chutor Gorajec. Podejmowana tematyka dotyczyła budowania więzi z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze z Powiatu Jarosławskiego miały również okazję wspólnego spędzenia czasu oraz wymiany doświadczeń z rodzinami zastępczymi funkcjonującymi w Powiecie Lubaczowskim
2023 r.	szkolenie dla rodzin zastępczych wychowujących dzieci z płodowym zespołem alkoholowym (FASD) w szkoleniu wyjazdowym pn. „Praca z dzieckiem z FAS i ze spektrum FAS”, szkolenie dla pracowników pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych pn. „Tożsamość dziecka w pieczy zastępczej”,

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Trzecim celem szczegółowym programu było **Zachowanie zasady tymczasowości rodzinnej pieczy zastępczej.**

Długość pobytu dziecka w pieczy zastępczej zależy od:

1. złożenia wniosku przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej wraz z opinią koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i właściwej gminy o uregulowanie władzy rodzicielskiej, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jeśli nie ustała przyczyna umieszczenia w pieczy w terminie po upływie 18-u miesięcy od umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej,
2. decyzji sądu o pozbawieniu rodziców biologicznych władzy rodzicielskiej.

W ostatnich latach zauważa się, że sądy coraz częściej podejmują decyzję o pozbawieniu rodziców biologicznych władzy rodzicielskiej, gdy wszystkie instrumenty wsparcia zostaną wyczerpane lub w takich przypadkach, gdy rodzina nie chce z nich korzystać

i odmawia współpracy. Wówczas dziecko z uregulowaną sytuacją prawną otrzymuje szansę na rozwój w zdrowej rodzinie, która zadba o zabezpieczanie jego podstawowych potrzeb takich jak poczucie miłości, przynależności i bezpieczeństwa.

PCPR w Jarosławiu regularnie współpracuje z Ośrodkiem Adopcyjnym w Rzeszowie. W 2021 r. przedstawiciele z w/w instytucji brali udział w 5- u posiedzeniach zespołu ds. oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w Powiecie Jarosławskim. Ponadto odbyło się jedno spotkanie pracowników PCPR, rodziny zastępczej z pracownikiem Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie i kandydatami na rodzinę adopcyjną w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej, w celu złagodzenia skutków rozstania przysposobianego dziecka z rodziną zastępczą.

Oprócz udziału pracowników w posiedzeniach zespołu, w latach 2021- 2023 r. wielokrotnie podejmowano współpracę poprzez regularny kontakt telefoniczny z pracownikami Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie w Rzeszowie, szczególnie w kwestiach formalnych związanych z przysposobieniem dzieci.

Tabela 17. Zgłoszenia dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie w latach 2021- 2023

Rok	Liczba zgłoszonych dzieci	Liczba dzieci adoptowanych	Liczba dzieci z trwającą procedurą adopcyjną	Liczba dzieci niezakwalifikowanych do adopcji
2021 r.	21	5	0	16
2022 r.	8	3	1	4
2023 r.	13	3	5	5

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Jak wynika z zestawienia powyższych danych, nadal więcej dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej nie zostaje zakwalifikowanych do adopcji. Jedną z głównych przyczyn takiego stanu rzeczy jest zawiązanie więzi emocjonalnych z rodziną zastępczą, u której dziecko przebywało dotychczas. Z jednej strony mowa tu o rodzinach zastępczych spokrewnionych lub niezawodowych (w których rodziną zastępczą jest wujostwo), gdzie występują więzy krwi. Z drugiej strony przedłużający się pobyt dziecka w pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych niezawodowych (niespokrewnionych z dzieckiem) czy zawodowych, powoduje, że dziecko łączy się z rodziną i staje się ona jego naturalnym środowiskiem wychowawczym.

Pracownicy tut. PCPR za zaproszenie Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie w 2023 r. uczestniczyli także w konferencji pn. „Adopcja- rodzicielstwo serca. Wspieranie rozwoju dziecka w rodzinie adopcyjnej” organizowanej w Rzeszowie.

Czwartym celem szczegółowym programu była **Poprawa jakości współpracy ze środowiskiem lokalnym i instytucjami pomocowymi celem podejmowania wspólnych działań na rzecz powrotu dzieci do rodziny naturalnej.**

W latach 2021- 2023 tut. PCPR dokonywało regularnej wymiany informacji z innymi instytucjami pomocowymi oraz sądami w zakresie oceny sytuacji rodzin biologicznych dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej

PCPR w Jarosławiu w omawianym okresie zorganizowało 13 posiedzeń zespołu do spraw oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. W posiedzeniach regularnie uczestniczyli przedstawiciele szkół, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Jarosławiu, pracownicy socjalni lub asystenci rodzin. W 2023 r. tut. PCPR zacieśnił także współpracę z Sądem Rejonowym w Jarosławiu- Sędziowie III Wydziału Rodzinnego uczestniczyli w grudniowych posiedzeniach zespołu ds. oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. Obecność sędziów na posiedzeniach umożliwiła wzajemne zrozumienie wykonywanej pracy, ale także umożliwiła przekazanie rodzinom zastępczym oraz rodzicom biologicznym rzetelnych informacji dotyczących kwestii związanych z pobytem dzieci w pieczy.

Podczas wspomnianych wyżej okresowych ocen sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej (w przypadku dzieci powyżej 3 lat nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy, natomiast dzieci w wieku poniżej lat 3 nie rzadziej niż raz na 3 miesiące) dokonano i przekazano do sądu kolejno w omawianych latach **299, 200 i 207 ocen sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej.**

W 2022 r., w ramach dobrej współpracy, odbyło się spotkanie z sędziami Sądu Rejonowego w Jarosławiu oraz kolejne, w którym uczestniczył sędzia, kuratorzy zawodowi oraz kierownik Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej, a także dyrektor i kierownik ds. rodzinnej pieczy zastępczej/psycholog tut. PCPR.

Współpraca z 11 ośrodkami pomocy społecznej w Powiecie Jarosławskim, a także innymi poza powiatem, jest niezbędna w celu dokonania analizy sytuacji dziecka oraz określenia szans na jego powrót do rodziny naturalnej. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu, przed każdą okresową oceną sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej pozyskiwali informację z ośrodków pomocy społecznej dotyczącą aktualnej sytuacji życiowej rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. Uzyskiwali również pisemną informację ze szkół, dotyczącą funkcjonowania dzieci w środowisku szkolnym i rówieśniczym oraz opinii dotyczącej

sprawowanej nad nimi opieki przez rodziny zastępcze. W sytuacjach szczególnie skomplikowanych przedstawiciele poszczególnych ośrodków pomocy społecznej (pracownicy socjalni lub asystenci rodzin) oraz szkół uczestniczyli w w/w posiedzeniach.

Powrót dziecka do rodziny naturalnej możliwy jest tylko wtedy, gdy rodzice biologiczni podejmą działania na rzecz poprawy swojej sytuacji życiowej m.in. w wielu przypadkach rozpoczną skuteczne leczenie psychiatryczne, w tym odwykowe czy znajdą i utrzymają zatrudnienie. Ośrodki pomocy społecznej w ramach zadań ustawowych są obowiązane współpracować z rodziną naturalną, której dzieci zostały umieszczone w pieczy, jednak w wielu przypadkach tego nie robią.

W związku z powyższym koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej podejmowali ścisłą współpracę z nieliczną grupą asystentów rodziny, celem opracowania wspólnych działań na rzecz powrotu dzieci do rodziców biologicznych, w 2022 r. były to 4 skoordynowane plany pomocy dziecku z planem pomocy rodzinie, a w 2023 r.- 9. Niestety zdecydowana większość planów pomocy dziecku ukierunkowana jest jedynie na utrzymanie kontaktów z rodzicem biologicznym, a szanse na powrót dziecka do rodziny są bardzo małe. Wiąże się to ze zjawiskiem wyuczonej bezradności rodziców naturalnych, ale też niewystarczającymi rozwiązaniami systemowymi, które pomogłyby takim rodzinom w przezwyciężaniu ich problemów.

Piątym- ostatnim celem szczegółowym programu było **Wzmocnienie działań na rzecz usamodzielnianych wychowanków.**

Pełnoletni wychowankowie do czasu zakończenia nauki, jednak nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia mogą pozostawać w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Do tego czasu Powiat finansuje ich pobyt w pieczy zastępczej. Wychowankowie mają również możliwość opuszczenia pieczy zastępczej po ukończeniu 18 roku życia i usamodzielnienia się. Osobom tym przysługuje pomoc finansowa na usamodzielnienie oraz - pod warunkiem nie zakończenia nauki – pomoc na jej kontynuowanie. Usamodzielnianym wychowankom sporządza się indywidualne programy usamodzielnienia, w których zaplanowane są ich procesy usamodzielnienia. W procesach tych wspierani są przez opiekunów usamodzielnienia, którymi najczęściej są rodzice zastępczy lub wychowawcy placówek wskazani przez pracownika socjalnego tut. PCPR. Osoby te wspierają młodych ludzi w wejściu w aktywne życie społeczne. Jednym z najważniejszych celów dla usamodzielnianych jest zdobycie kwalifikacji zawodowych, gdyż zwiększa to ich szansę na rynku pracy, a tym samym dążenie do pełnej niezależności i samodzielności.

Usamodzielniani wychowankowie mogą liczyć na wsparcie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracownika socjalnego. Oferowane formy wsparcia to:

- rozmowy motywujące,
- kierowanie do Powiatowego Urzędu Pracy celem ustalenia spotkania z doradcą zawodowym,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych tj. możliwość uzyskania referencji w sytuacji, gdy wychowanek chciałby starać się o mieszkanie z zasobów miasta Jarosławia
- pomoc w rozwiązaniu trudnych sytuacji życiowych, w tym dostęp do psychologa i prawnika zatrudnionego w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy tut. PCPR.

Jedną z ważniejszych form wsparcia jest także pomoc finansowa. W latach 2021- 2023 osobom opuszczającym pieczę zastępczą po osiągnięciu pełnoletności przyznawano pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie.

Tabela 18. Wsparcie finansowe osób opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą w latach 2021- 2023

Rok	Pomoc na kontynuowanie nauki		Pomoc na usamodzielnienie		Pomoc na zagospodarowanie	
	Liczba osób	Wydatki	Liczba osób	Wydatki	Liczba osób	Wydatki
2021 r.	5	24 727 zł	3	21 336 zł	2	5 244 zł
2022 r.	6	28 350 zł	1	7 458 zł	2	6 078 zł
2023 r.	5	24 244 zł	3	20 338,20 zł	5	14 394,91 zł

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Tabela 19. Wsparcie finansowe osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą w latach 2021- 2023

Rok	Pomoc na kontynuowanie nauki		Pomoc na usamodzielnienie		Pomoc na zagospodarowanie	
	Liczba osób	Wydatki	Liczba osób	Wydatki	Liczba osób	Wydatki
2021 r.	13	65 803 zł	5	29 315 zł	2	5 796,29
2022 r.	13	49 110,76 zł	9	38 444 zł	8	23 832,86 zł
2023 r.	11	64 287,47 zł	7	39 237 zł	5	15 635,47 zł

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

Jak wynika z powyższych danych, osoby opuszczające pieczę zastępczą bardzo często korzystają z pomocy finansowej na kontynuowanie nauki. Zdobywanie odpowiedniego wykształcenia niewątpliwie umożliwia im stabilizację w życiu dorosłym, poprzez m.in. znalezienie pracy. Nadal duża część wychowanków po opuszczeniu rodzinnej pieczy zastępczej zamieszkuje wspólnie z rodziną zastępczą.

Z zebranych danych wynika, że pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej w większości wychowankowie przeznaczali na zakup niezbędnych sprzętów do wyposażenia mieszkania lub na jego remont.

ROZDZIAŁ III

CELE PROGRAMU NA LATA 2024-2026 ORAZ SPOSOBY I METODY BADANIA REALIZACJI CELÓW

Jak wskazano w poprzednim rozdziale, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu, sukcesywnie podejmuje kroki, które umożliwiają realizację założeń ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ważne by były one zgodne z aktualnymi potrzebami. Obecnie podejmowane są działania w celu rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, przy uwzględnieniu realnych możliwości, a wpisujące się w proces deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.

Dążenie ustawodawcy do deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej ma za zadanie maksymalnie zbliżyć środowisko, w którym wychowują się dzieci pozbawione opieki rodziców do środowiska rodzinnego (naturalnego). W ramach tego procesu zakładane jest odejście od opieki nad dziećmi w pieczy instytucjonalnej na rzecz opieki w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Jakkolwiek kierunek tych zmian należy uznać za słuszny, to nie można jednak stracić z pola widzenia faktu, że różnorodność form sprawowania pieczy zastępczej służy lepszemu zapewnieniu opieki nad dziećmi z różnymi deficytami czy potrzebami rozwojowymi. Z różnych powodów rodziny zastępcze nie zawsze wyrażają zgodę i nie są w stanie odpowiednio sprawować opiekę nad dziećmi, szczególnie tymi starszymi. Często tę rolę przejmują placówki opiekuńczo- wychowawcze zapewniające wykwalifikowaną kadrę. Zatem dla niektórych dzieci- szczególnie tych starszych, często zagrożonych niedostosowaniem społecznym to placówka opiekuńczo- wychowawcza jest odpowiednim środowiskiem wychowawczym.

Oczywiście każdorazowo o umieszczeniu dziecka w konkretnej jednostce pieczy zastępczej (czy to rodzinnej czy instytucjonalnej) decyduje sąd opiekuńczy, jednak posiadając wachlarz możliwości oddziaływania na dziecko w różnych formach pieczy zastępczej, sąd może dopasować do dziecka pieczę zastępczą najlepiej odpowiadającą jego indywidualnym potrzebom. Niestety zdarza się, iż z uwagi na brak miejsc w rodzinach zastępczych, placówka opiekuńczo- wychowawcza staje się jedynym rozwiązaniem, które zapewni bezpieczeństwo dziecku. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu w ubiegłych latach dokładało wszelkich starań, by zgodnie z art. 95 ust. 1, 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w placówkach opiekuńczo- wychowawczych były umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia.

Jednocześnie podjęto działania wpisujące się w proces **ograniczania liczby miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej**. W wyniku podjęcia współpracy przez tut. PCPR

z lokalnymi parafiami, pozyskanie nowych kandydatów, z którymi Sąd Rejonowy w Jarosławiu zawiązał rodzinę zastępczą dla trzech dziewczynek (sióstr) przebywających uprzednio w Domu pod Lipami Placówce Opiekuńczo- Wychowawczej w Radymnie. Niewątpliwie zwiększenie liczby rodzin zastępczych oraz efektywne umieszczanie w nich dzieci bezpośrednio wpływa na proces ograniczania miejsc w placówkach opiekuńczo- wychowawczych.

Dotychczasowe doświadczenie pozwala stwierdzić, że utrzymanie na terenie Powiatu obecnie istniejącej organizacji pieczy zastępczej, uwzględniającej rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo- wychowawcze, pozwala elastycznie dopasowywać się do potrzeb umieszczanych w pieczy zastępczej dzieci. Taki mieszany system w najszerszy sposób pozwala odpowiedzieć na potrzeby i deficyty małoletnich. Umożliwia też najbardziej efektywne zapewnienie opieki i wychowania wszystkim dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej.

Poniżej przedstawione zostały cele niniejszego Programu. Uwzględniają one:

- plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej,
- plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

1. Cel ogólny Programu: Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej.

Cele szczegółowe:

1.1. Pozyskanie do 2026 roku 3 nowych rodzin zastępczych zawodowych, utworzenie rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego, poprzez przekształcenie rodziny zastępczej zawodowej oraz utworzenie rodzinnego domu dziecka

Tabela 20. Wzrost liczby nowych form rodzinnej pieczy zastępczej

Wskaźnik	Rok	Mierniki	Rezultat podejmowanych działań
Wzrost liczby nowych form rodzinnej pieczy zastępczej	2024	Liczba nowych rodzin zastępczych zawodowych, rodzinnych domów dziecka	Utworzenie rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego, poprzez przekształcenie rodziny zastępczej zawodowej

			Pozyskanie nowej rodziny zastępczej zawodowej
	2025		Pozyskanie nowej rodziny zastępczej zawodowej
	2026		Pozyskanie nowej rodziny zastępczej zawodowej Utworzenie rodzinnego domu dziecka
Podejmowane działania			
Działanie	Mierniki		Ocena efektywności
Organizowanie akcji promocyjnych, przedsięwzięć integrujących rodziny zastępcze	Przedsięwzięcia promujące idee rodzicielstwa zastępczego w ramach Dnia Rodzicielstwa Zastępczego Publikacje prasowe/ internetowe/ materiały radiowe/ telewizyjne/słuchowe, spotkania		1 przedsięwzięcie promujące ideę rodzicielstwa zastępczego w ramach Dnia Rodzicielstwa Zastępczego w każdym roku Liczba publikacji prasowych/ internetowych/ materiałów radiowych/ telewizyjnych/ słuchowych, liczba spotkań
Szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i rodzinnego domu dziecka	Szkolenia do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenia rodzinnego domu dziecka Osoby uczestniczące w szkoleniach		Liczba cykli szkoleniowych oraz liczba osób uczestnicząca w szkoleniach

1.2. Utrzymanie liczby rodzin zastępczych zawodowych na poziomie nie niższym niż w roku poprzedzającym oraz wzmacnianie systemu motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

Tabela 21. Wzmacnianie systemu motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

Wskaźnik	Rok	Mierniki	Rezultat podejmowanych działań
Realizowanie systemu motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	2024	Utrzymanie zawodowych rodzin zastępczych na poziomie	Nie niższym niż 3 rodziny
	2025		Nie niższym niż 4 rodziny
	2026		Nie niższym niż 5
Podejmowane działania			
Działanie	Mierniki		Ocena efektywności
Wyjazdy terapeutyczno-wytchnieniowe dla rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych i rodzinnego domu dziecka	Wyjazdy terapeutyczno-wytchnieniowe		Liczba wyjazdów terapeutyczno-wytchnieniowych Liczba osób, które skorzystały z wyjazdów terapeutyczno-wytchnieniowych
Wsparcie w formie świadczeń oraz wynagrodzeń wyższych od minimalnych	Świadczenia Wynagrodzenia		Liczba rodzin, które skorzystały ze świadczeń Rodzaj świadczeń Wysokość oraz liczba osób, którym wypłacono wynagrodzenie
Organizowanie grup wsparcia dla rodzinnych form pieczy zastępczej	Grupy wsparcia		Liczba grup wsparcia Liczba osób, które skorzystały z grup wsparcia
Organizowanie szkoleń i superwizji dla rodzinnych form pieczy zastępczej	Godziny przeprowadzonych szkoleń i superwizji Osoby uczestniczące w szkoleniach i superwizjach		Frekwencja na szkoleniach i superwizjach
Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, terapii	Rodziny i dzieci objęte poradnictwem specjalistycznym Porady specjalistyczne		Rodzaje i liczba specjalistycznego poradnictwa i terapii Liczba osób biorąca udział

2. Cel ogólny Programu: Utrzymanie liczby miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na dotychczasowym poziomie w celu zapewnienia efektywnej opieki i wychowania dzieciom jej potrzebującym w wieku powyżej 10-tego roku życia

Tabela 22. Utrzymanie miejsc w placówkach opiekuńczo- wychowawczych

Wskaźnik	Rok	Mierniki	Rezultat podejmowanych działań
Umieszczenie dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych zgodnie z postanowieniami sądu w wieku powyżej 10- tego roku życia	2024	Liczba dzieci umieszczonych powyżej 10- tego r. ż. Liczba dzieci oczekujących na umieszczenie Liczba wolnych miejsc	Zabezpieczenie dzieci poniżej 10- tego r. ż. w rodzinnych formach pieczy zastępczej
	2025		
	2026		

3. Cel ogólny programu: Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Tabela 23. Efektywność podejmowania działań na rzecz osób usamodzielnianych

Wskaźnik	Rok	Mierniki	Rezultat podejmowanych działań
Realizacja Indywidualnych Programów Usamodzielniania	2024	Liczba sporządzonych IPU w danym roku	Liczba zakończonych IPU w danym roku
	2025		
	2026		
Wsparcie w formie świadczeń finansowych	2024	Usamodzielniani kontynuujący naukę Usamodzielniani korzystający z pomocy finansowej Pomoc finansowa na zagospodarowanie	Liczba osób kontynuujących naukę Liczba osób usamodzielnionych Liczba osób, która skorzystała ze wsparcia na zagospodarowanie
	2025		
	2026		
Wsparcie w uzyskaniu lokalu mieszkalnego z zasobów miasta	2024	Osoby, które uzyskały pomoc w związku z ubieganiem się o przyznanie lokalu z zasobów	Liczba wydanych opinii
	2025		
	2026		

ROZDZIAŁ IV

ZAŁOŻENIA PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2024-2026

1. Limit zawodowych rodzin zastępczych

Zgodnie z treścią art. 180 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 3-letnim powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej należy określić coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Przepis ten odnosi się do art. 56 ustawy, zgodnie z którym umowę z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki wskazane w art. 54 ust. 1 i 2 ustawy, zawiera się na wniosek rodziny w ramach ustalonego limitu rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2024-2026 zostaje ustalony na podstawie możliwości Powiatu oraz monitoringu dotyczącego liczby dzieci w Powiecie Jarosławskim umieszczonych w pieczy zastępczej z lat poprzednich, a także liczby dzieci z poszczególnych gmin i miast Powiatu zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Tabela 24. Liczba rodzin i dzieci z poszczególnych gmin i miast Powiatu zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej

LP.	Miasto/gmina	Liczba rodzin	Liczba dzieci
1.	gmina Chłopice	0	0
2.	gmina Jarosław	2	4
3.	gmina Laszki	2	5
4.	gmina Pawłosiów	1	1
5.	gmina Radymno	1	2
6.	miasto Radymno	0	0
7.	gmina Rokietnica	0	0
8.	gmina Wiązownica	0	0
9.	miasto i gmina Pruchnik	1	1
10.	miasto Jarosław	7	16
Razem:		14	29

Źródło: Dane sprawozdawcze PCPR Jarosław

opracowanie własne PCPR Jarosław na podstawie informacji z ośrodków pomocy społecznej miast i gmin powiatu

Z informacji otrzymanych od gminnych i miejskich ośrodków pomocy społecznej, obecnie na terenie Powiatu Jarosławskiego występuje 14 rodzin, w których zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej jest łącznie 29 dzieci. Wobec powyższego istnieje

prawdopodobieństwo, że w najbliższych latach może wystąpić konieczność zabezpieczenia miejsc w rodzinach zastępczych dla około 29 dzieci. Realizacja celów wskazanych w niniejszym Programie będzie miała na celu zabezpieczenie wszystkich tych dzieci w pieczy zastępczej, które tego potrzebują (na podstawie orzeczenia sądu).

Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2024- 2026 zakłada przyrost o jedną rodzinę zastępczą zawodową rocznie i kształtuje się następująco:

Tabela 25. Limit zawodowych rodzin zastępczych na lata 2024- 2026 w Powiecie Jarosławskim

Rok	2024	2025	2026
Liczba rodzin zastępczych zawodowych	4 - w tym jedna rodzina pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	5	6
Liczba rodzinnych domów dziecka	0	0	1

Źródło: opracowanie własne PCPR Jarosław na podstawie informacji z ośrodków pomocy społecznej miast i gmin powiatu

Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej zakłada powstanie 3 nowych rodzin zastępczych w kolejnych latach. Planowane jest także utworzenie rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego oraz utworzenie rodzinnego domu dziecka.

2. Identyfikacja ryzyk dla Programu

Na realizację celów Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej mogą wpływać różne, zmieniające się w czasie warunki zewnętrzne i wewnętrzne, tzw. czynniki ryzyka. Mogą one stanowić przeszkodę w realizacji założeń Programu. Uwzględnienie zarządzania ryzykiem w procesie planowania pozwoli na ograniczenie liczby sytuacji nieprzewidzianych, które mogą utrudnić osiągnięcie założonych celów.

Zasadniczym założeniem Programu jest osiągnięcie zaplanowanych celów poprzez realizację wszystkich przedstawionych w Programie zadań. W trakcie realizacji Programu możliwe jest napotkanie utrudnień i zagrożeń niezależnych od realizatorów, które stanowią proces identyfikacji ryzyka.

Wśród największych **zagrożeń**, mogących mieć negatywny wpływ na realizację działań ujętych Programie należy wskazać:

- 1) zbyt małą liczbę kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych lub do prowadzenia rodzinnych domów dziecka,

- 2) brak osób gotowych do przyjęcia do rodzinnej pieczy zastępczej dzieci niepełnosprawnych (np. z diagnozą płodowego zespołu alkoholowego FAS-D lub autyzmu) lub zagrożonych występowaniem niepełnosprawności (np. w związku z chorobami psychicznymi zdiagnozowanymi u rodziców naturalnych),
- 3) brak osób gotowych do przyjęcia do rodzinnej pieczy zastępczej dzieci z zaburzeniami zachowania (w tym dzieci dotkniętych przemocą seksualną, u których prezentowane zachowania z zakresu rozwoju seksualnego są nieadekwatne do wieku) lub nastolatków,
- 4) brak gotowości do współpracy ze strony rodziców naturalnych w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej,
- 5) przedłużające się postępowania sądowe, a w konsekwencji zbyt długi czas przebywania małoletnich w rodzinach zastępczych,
- 6) brak kandydatów do przysposobienia dziecka,
- 7) zwiększająca się liczba rodzin zastępczych w zaawansowanym wieku, co skutkuje przechodzeniem na emerytury, mniejszą liczbą dzieci kierowanych do rodzin pod opiekę.

3. Monitorowanie Programu

Zadania Powiatu w zakresie pieczy zastępczej Starosta Jarosławski wykonuje za pośrednictwem wyznaczonego Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, tak więc za realizację Programu odpowiada PCPR w Jarosławiu. Program ma charakter otwarty i w celu zwiększania skuteczności prowadzonych działań będzie podlegał modyfikacji wynikającej z potrzeb oraz możliwości finansowych w zakresie pieczy zastępczej. Program może również podlegać zmianom na skutek zmieniających się wymogów prawnych. Monitoring polegał będzie na zbieraniu danych do wskaźników monitorujących, dotyczących zrealizowanych zadań.

Raport dotyczący realizacji Programu będzie przedstawiany w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej składanego Staroście Jarosławskiemu i Zarządowi Powiatu Jarosławskiego.

4. Źródła finansowania Programu

Zgodnie z założeniami ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy realizacja zadań z zakresu profilaktyki i wsparcia rodziny oraz zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców. Samorząd w pełni odpowiada za funkcjonowanie lokalnego systemu opieki nad rodziną i dzieckiem, w tym również za finansowanie działań z tego zakresu. Planowane źródła finansowania Programu:

- środki własne Powiatu Jarosławskiego lub powiatu z którego dziecko pochodzi,
- opłaty rodziców lub osób dysponujących dochodami dzieci za ich pobyt w pieczy zastępczej
- gmina pochodzenia dziecka (zgodnie z art. 191 ust. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej),
- dotacje celowe z budżetu państwa na finansowe wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną,
- środki finansowe pozyskane z samorządu województwa,
- środki finansowe pozyskane z funduszy unijnych.

ZAKOŃCZENIE

Przedstawiony Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026 zawiera w sobie najistotniejsze cele i kierunki działań, podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu. Ideą przyświecającą w konstruowaniu niniejszego Programu, było głębokie przekonanie, iż to właśnie rodzina jest najwłaściwszym środowiskiem do wzrostu i rozwoju każdego człowieka. Rodzina zastępcza rozumiana jest jako partner w podejmowanych działaniach. Dlatego tak istotne, w tym trudnym czasie jest wspieranie rodzin zastępczych, a także podejmowanie działań mających na celu tworzenie warunków do powstawania i działania nowych form pieczy zastępczej. Niewątpliwie ważną kwestią jest również utrzymanie jakości sprawowanej opieki nad dziećmi przez rodziny zastępcze na dobrym poziomie. Dodać należy, że planowane działania w niniejszym Programie wpisują się w proces budowania pozytywnego wizerunku rodzinnych form pieczy zastępczej. Zawierają również elementy, których celem jest zabezpieczenie potrzeb dzieci, których umieszczenie w rodzinie zastępczej w pewnym momencie staje się niemożliwe. Podejmowane działania będą przyczyniać się także, do obniżania kosztów jakie ponosi Powiat w związku z utrzymaniem dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Ponadto, jak pokazują doświadczenia z ubiegłych lat, ważną rolę w procesie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej pełni efektywna współpraca międzyinstytucjonalna Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu, szczególnie z ośrodkami pomocy społecznej, szkołami oraz sądem.

Spis tabel

Tabela 1. Liczba rodzinnych form pieczy zastępczej i liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2021-2023 (stan na 31.12)

Tabela 2. Liczba dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej ze względu na wiek w latach 2021-2023 (stan na 31.12)

Tabela 3. Przyczyny umieszczenia dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021-2023 (stan na 31.12)

Tabela 4. Świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w latach 2021- 2023

Tabela 5. Świadczenia fakultatywne przyznane rodzinom zastępczym w latach 2021- 2023

Tabela 6. Wydatki na świadczenia obligatoryjne i fakultatywne w latach 2021- 2023

Tabela 7. Zatrudnienie osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w latach 2021- 2023

Tabela 8. Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo- wychowawczych w Powiecie Jarosławskim w latach 2021 – 2023 (stan na 31.12)

Tabela 9. Przyczyny umieszczenia dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021-2023 (stan na 31.12)

Tabela 10. Wiek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021- 2023 (stan na 31.12)

Tabela 11. Koszt utrzymania w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie Powiatu Jarosławskiego w latach 2021- 2023

Tabela 12. Koszt utrzymania i prowadzenia placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie Powiatu Jarosławskiego w latach 2021- 2023

Tabela 13. Liczba dzieci oraz koszt utrzymania w RPOT w latach 2021- 2023

Tabela 14. Liczba rodzin zastępczych zawodowych w latach 2021-2023 (stan na 31.12)

Tabela 15. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w latach 2021-2023 (stan na 31.12)

Tabela 16. Szkolenia dla rodzin zastępczych w latach 2021- 2023

Tabela 17. Zgłoszenia dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie w latach 2021- 2023

Tabela 18. Wsparcie finansowe osób opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą w latach 2021- 2023

Tabela 19. Wsparcie finansowe osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą w latach 2021- 2023

Tabela 20. Wzrost liczby nowych form rodzinnej pieczy zastępczej

Tabela 21. Wzmacnianie systemu motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

Tabela 22. Utrzymanie miejsc w placówkach opiekuńczo- wychowawczych

Tabela 23. Efektywność podejmowania działań na rzecz osób usamodzielnianych

Tabela 24. Liczba rodzin i dzieci z poszczególnych gmin i miast Powiatu zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej

Tabela 25. Limit zawodowych rodzin zastępczych na lata 2024- 2026 w Powiecie Jarosławskim

Spis wykresów

Wykres 1. Trudności występujące najczęściej przy pełnieniu funkcji rodziny zastępczej.

Wykres 2. Ocena możliwości powrotu dziecka/dzieci przebywających w pieczy zastępczej pod opiekę rodziców biologicznych.

Wykres 3. Oczekiwane formy wsparcia przez rodziny zastępcze w Powiecie Jarosławskim.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających m.in. plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy.

Poprzedni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2021-2023 r. przyjęty przez Radę Powiatu Jarosławskiego Uchwałą Nr XXXI/256/2021 z dnia 28 stycznia 2021 r. obowiązywał do 31.12.2023 r.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu w ramach zadań własnych powiatu realizuje organizowanie opieki w rodzinach zastępczych dla dzieci częściowo lub całkowicie pozbawionych opieki rodziców biologicznych. Program zawiera informacje dotyczące rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Jarosławskiego oraz planowane cele i zadania w tym zakresie na lata 2024 – 2026.

Obowiązek ustawowy, jak również konieczność wspierania dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych, rodzin zastępczych oraz pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej uzasadnia celowość podjęcia uchwały w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Jarosławskim na lata 2024 – 2026.